

**Názov stavby : Sídliisko Obrancov mieru - sadové úpravy pri
obytných blokoch D8 - D9**

Sprievodná správa

Autor riešenia : Dr.Ing.Peter Demčko, autorizovaný krajinný architekt, registr. č. 0001 KA
Dátum : 12/2016

Názov stavby : Sídliisko Obrancov mieru - sadové úpravy pri obytných blokoch D8 - D9

Časť : Sadovnícko - architektonické úpravy

Sprievodná správa

Zoznam výkresovej časti :

- 01 Súčasný stav - širšie vzťahy
- 02 Súčasný stav - inventarizácia drevín
- 03 Navrhovaný stav - situácia (časť A)
- 04 Navrhovaný stav - situácia (časť B)
- 05 Vizualizácie

Identifikačné údaje :

Zadávatel' : Mesto Bardejov, Radničné námestie 16, 085 01 Bardejov
Miesto stavby : Bardejov, sídlisko Obrancov mieru, obytné bloky D8 - D9
Celková plocha riešeného územia : 25 360 m²
Stupeň projektu : štúdia
Termín spracovania : december 2016
Zodpovedný projektant : Dr.Ing.Peter Demčko, autorizovaný krajinný architekt, registr. č. 0001 KA
Autor riešenia : Dr.Ing.Peter Demčko

1. Cieľ projektu :

Navrhnuť záhradno-architektonické stvárnenie vnútroblokového priestoru dvora ako územia plniaceho viaceru, najmä však rekreačných funkcií. Vzhľadom na jeho lokalizáciu v urbanistickej štruktúre mesta návrh pristupuje k stvárneniu územia ako priestoru slúžiaceho ku každodennej rekreácii obyvateľov príslušných bytových domov, ale i pravidelne či náhodne okoloidúcich obyvateľov celého mesta, či ďalších návštevníkov.

2. Použité podklady :

- satelitný snímok (zdroj : www.mapa-mapy.sk)
- kópia katastrálnej mapy v mierke 1 : 1000
- vlastný terénny prieskum (inventarizácia drevín, fotodokumentácia)
- konzultácie s Mestom Bardejov, odd. podnikateľských činností (Ing.M.Serečun)

3. Súčasný stav riešeného územia :

3.1. Pôdne podmienky

Poľnohospodárska pôda v Bardejovskom okrese je z menšej časti v údoliach, z väčšej časti na miernych až strmších svahoch. Na jedného obyvateľa okresu pripadá 0,81 ha poľnohospodárskej pôdy a 0,38 ha ornej pôdy. Bonita pôdy je rôzna, z pôdných typov sa vyskytujú všetky, okrem černoze, z pôdných druhov prevažujú stredne ťažké pôdy. Pokiaľ ide o hĺbku pôdneho profilu, najviac sú zastúpené pôdy plytké. Z hľadiska poľnohospodárskej rajonizácie patrí územie do zemiakárskeho výrobného typu.

3.2. Klimatické podmienky

Okres Bardejov charakterizujú dve klimatické oblasti, a to :

- klimatická oblasť teplá, podoblasť mierne vlhká, okrsok teplý, mierne vlhký, s chladnou zimou – samotné mesto a južná časť okresu
- klimatická oblasť mierne teplá, podoblasť mierne vlhká a vrchovinná – severná a severovýchodná časť okresu

3.3. Vegetačné podmienky

Najbližšie okolie Bardejova je bohaté na významné krajinné prvky, dôležité nielen z hľadiska krajiny, ale i fytoecologického a botanického. Za zmienku stoja jedľové a jedľovo – bukové lesy v blízkosti Bardejovských Kúpeľov a Mihaľova. Súčasný vegetačný pokryv je do značnej miery pozmenený činnosťou človeka, najviac sa to týka najnižšie položených území (údolné nivy riek a nižšie položené lesy). Odlesnením sa vytvorila cesta teplomilnej vegetácii, ktorá mohla z juhu širokou nivou rieky Tople prenikať až za Bardejov. Potenciálna prirodzená vegetácia zahŕňa v údolí vodných tokov jaseňovo – brestovo – dubové a jelšové lužné lesy (*Ulmion*, *Almion glutinoso – incanae*, *Salicion eleagni*, *Salicion triandrae*), vo väčšej vzdialenosti od vodných tokov dubovo – hrabové lesy (*Carpinion betuli*) a v okolí kúpeľov kvetnaté bukové a jedľové lesy (*Asperulo – Fagion silvaticae*). Pokiaľ ide o ovplyvnenie exhalátmi, vyskytujú sa ojedinelé nekrózy na veľmi citlivých rastlinách, intercepcia imisií na listoch a kmeňoch je malá. Podľa geoekologickej typológie patrí okolie Bardejova k mierne teplej kotlinovej krajine s illimerizovanými pôdami a dubohrabinou, s nízkymi plošinatými predhoriami na silikátovom podklade, s hnedými nasýtenými pôdami

a kyslomilnou dubinou až bučinou. Súčasný typ krajiny predstavuje krajina montánna, brázdová, oráčinovo – lúčno – lesná.

3.4 Existujúce kompozičné a prevádzkové vzťahy

Priestor sa nachádza medzi bytovými blokmi D7 - D9 (ulice Bezručova a Ťačevská) na sídlisku Obrancov mieru v zastavanom území mesta Bardejov. V súčasnosti územie slúži najmä ako rekreačné a zároveň hospodárske a dopravné (najmä parkovanie osobných vozidiel) zázemie príľahlých bytových domov, pre ostatných obyvateľov hlavne ako priestor priechodzí.

3.5. Doprava a prevádzkové vzťahy :

Individuálne parkovanie obyvateľov bytových blokov zabezpečujú líniovo radené parkoviská pred uličnými fasádami domov. V miestach prieniku s pešími ťahmi vedúcimi čiastočne cez trávnaté plochy vznikajú kolízne body, ktoré nie sú zdôraznené priechodmi pre chodcov, odlišnou farebnosťou, textúrou dlažby, apod. Povrch obslužných komunikácií, parkovísk a väčšiny chodníkov je asfaltový, krátke úseky chodníkov sú spevnené betónovou dlažbou s rozmermi 50x50 cm kladenou na sucho. Trasovanie chodníkov je schematické, reálnym peším ťahom zodpovedá len čiastočne, v dôsledku čoho vznikajú prirodzené pešie prepojenia záujmových bodov so sprievodnou devastáciou trávnatých porastov.

3.6. Hospodárske zázemie :

Tvoria ho najmä kontajnery pre zber TKO v blízkosti bočných fasád bytových blokov, prístupné z obslužnej komunikácie. Kontajnery sú voľne prístupné, bez priestorového vymedzenia a bez ochrany voči poveternostným vplyvom a vstupu cudzích osôb.

3.7. Drobná architektúra :

Riešenému územiu chýba dostatočné vybavenie mobiliárom (lavičky, odpadkové koše), osvetľovacie telesá sú sčasti modernizované, avšak tvaroslovne neaktuálne. Vybavenie detského ihriska hernými prvkami je jednoduché, pletivové oplatenie nepodporuje zakomponovanie ihriska do okolia a pôsobí nevlúdne. Pôvodné pieskoviská z druhej polovice 20. storočia neplnia požadované funkcie, ich betónové okraje tvoria nežiadúcu prekážku pohybu detí i dospelých a pôsobia v danom prostredí rušivo. V riešenom území chýbajú napr. fitness prvky, či plochy pre spoločenské hry a spoločensky žiadúce kontakty (odpočívadlá). Priestor postráda umelecké prvky drobnej architektúry, či už vodné prvky, alebo iné umelecké artefakty (plastiky apod.).

3.8. Terén :

Prevažne rovinný, pod parkoviskami upravený do technicky modelovaných svahov.

3.9. Vegetácia :

Existujúce stromy rastú v solitérnej alebo skupinovej polohe prevažne na voľných priestranstvách medzi jednotlivými bytovými blokmi, ich druhová skladba je pomerne úzka, z listnatých opadavých stromov prevažuje breza previsnutá (*Betula pendula*), z ihličnatých stromov zase smrek obyčajný (*Picea abies*). Ostatné druhy sú zastúpené podstatne menej, napr. borovica lesná (*Pinus silvestris*), či jaseň štíhly (*Fraxinus excelsior*). Porasty krov v riešenom území chýbajú takmer úplne s výnimkou líniových vegetačných pásov pred vstupmi do bytových blokov, ich druhová skladba je taktiež dosť úzka, zastúpený je napr. orgován obyčajný (*Syringa vulgaris*) a borievka čínska (*Juniperus chinensis*). Biomechanická a fyziologická vitalita drevín je rôzna, mnohé jedince stromov sú napadnuté živočíšnymi i rastlinnými patogénmi, majú defekty vetvenia, sú vychýlené od zvislej osi, apod. Neuspokojivý zdravotný stav vykazujú najmä porasty smreka obyčajného. Výkres Súčasný stav -

inventarizácia drevín zachytáva existujúce dreviny s vyznačením rodu a druhu dreviny, výšky, priemeru koruny a priemeru kmeňa. Jednotlivé dreviny neboli v teréne presne zamerané.

3.10. Svetelné pomery :

Vnútroblokový priestor vcelku dobre počas dňa oslnený s výnimkou prístupových chodníkov a súvisiacich zelených líniových pásov pred vstupmi do bytových blokov vzhľadom na severnú orientáciu týchto vstupov. Bytový dom D-7 má aj zadné vstupy vedúce do riešeného medziblokového priestoru.

3.11. Programová náplň :

Vo východnej časti riešeného územia (pred severnou fasádou bytového domu D-8) oplotené detské ihrisko s niekoľkými hernými prvkami umiestnenými v trávinatej ploche, staršie nefunkčné pieskoviská pokryté naturálnou trávnatou vegetáciou. Nefunkčné pieskoviská sa nachádzajú aj pred severnou fasádou bytového domu D-9.

4. Popis navrhovaného riešenia :

4.1 Celkové kompozičné riešenie :

Kompozičné riešenie celého riešeného územia je voľné, zohľadňujúce kompozičné a funkčné požiadavky na vnútroblokový priestor (obytný dvor) s dominantnými funkciami rozšíreného obydlija, ktorým sú podriadené ostatné funkcie (prevádzkové, hospodárske, apod.). Navrhované riešenie zabezpečí každodennú krátkodobú rekreáciu aktívnu (fitness prvky, petangové ihrisko, multifunkčné ihrisko, herné prvky pre deti, apod.) i pasívnu (možnosť posedenia na lavičkách pozdĺž chodníkov i na kruhových odpočívadlách s možnosťou pozorovania umeleckých artefaktov - vodných prvkov, resp. plastík). Rozsiahle trávnaté plochy zabezpečia neorganizované hry a pohyb pre deti i dospelých v oslnených i zatienených polohách.

4.2. Dopravno-prevádzkové riešenie :

Parkoviská ostanú v súčasnom rozmiestnení a rozsahu s doplnením niekoľkých parkovacích miest vo východnej časti pri bloku D-8. Prvky hospodárskeho zázemia (kontajnery TKO) budú opticky oddelené od ostatného priestoru bariérou kompaktnej vegetácie - skupinami krov a zástenou (v budúcnosti s možnosťou uzatvorenia bránkou), čím dôjde súčasne k eliminácii pachového zaťaženia (zatienené polohy) so súčasným zachovaním požadovanej dostupnosti pre obyvateľov i obslužné vozidlá odvážajúce odpad. Dopravné riešenie zachová prístup nielen vozidlám obyvateľov a návštevníkov, ale i vozidlám integrovaného záchranného systému. Chodníky budú na najsilnejších peších ťahoch dláždené, na menej frekventovaných ťahoch šľapákové - z betónových platní s rozmermi 50x50, resp. 40x40 cm. Všade, kde to intenzita zaťaženie umožní, bude dlažba kladená kvôli spomaleniu odtoku a zvýšeniu vsakovania zrážkovej na mieste dopadu zrážok na sucho do lôžka z kameniva. Farba a textúra dlažby bude zdôrazňovať odlišné funkčné využitie plôch a kolízne body (kruhové odpočívadlá, strety pešej a automobilovej dopravy - kontaktné miesta chodníkov a parkovísk). Takýmto spôsobom budú odlišené i bežné parkovacie miesta a parkovacie miesta pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie.

4.3. Vegetácia :

Základ budúcej vegetačnej **porastovej štruktúry** vytvoria existujúce hodnotné dreviny, doplnené v primeranej miere novými výsadbami stromov, krov, trvaliek a tráv. Pre zdravý rast a vývoj drevín je nevyhnutné vykonať zdravotno - pestovateľské zásahy na zmiernenie nadmerného zápoja korún niektorých porastov poskytnúť tak dostatočný životný priestor perspektívnym jedincom, jednak z dôvodov zdravotných a bezpečnostných (zväčša krátkoveké dreviny prestarnuté, resp. za svojím

vývojovým optimom na danom stanovišti). Celkové kompozičné riešenie bude voľné, nepravidelné, s rozvoľnenými skupinami stromov, existujúce kry by vytvárali spolu s navrhovanými viac – menej kompaktné skupiny, plošne komplikované a malé plochy pred vstupmi do bytových domov by boli pojednané formou kompaktných skupín pokryvných krov, trvaliek a tráv. Voľne rastúce živé ploty a skupiny krov opticky zapoja do kompozície aj detské ihrisko, polyfunkčné ihrisko, ihrisko s fitness prvkami, petangové ihrisko, kruhové odpočívadlá a ďalšie prvky drobnej architektúry a vybavenia (napr. stanovišťa s kontajnermi TKO). Zjednocujúcim kompozičným vegetačným prvkom celého obytného dvora ostane trávnik, ktorý si vyžaduje regeneráciu, urovnanie terénnych nerovností a intenzívnejšiu údržbu. Priestorové rozmiestnenie skupín stromov a krov rešpektuje požiadavku zachovať priehľady na bytové domy, resp. zaujímavé skupiny a solitéry stromov. **Funkciu základných (kostrových) drevín** by plnili postupne novovysadené stromy dlhovekého charakteru (napr. vhodné kultivary lípy malolistej, javora horského, buka lesného), doplnkové dreviny by boli zastúpené napr. rôznymi druhmi okrasných čerešní, jabloní, jarabín, jaseňov, apod. Riešené územie si vyžaduje postupnú zmenu druhovej štruktúry s uprednostnením dlhovekých a strednovekých stromov s prímiesou doplnkových drevín pre zaujímavý dlhodobý i sezónny výtvarný účinok (kvitnutie, jesenné sfarbenie listov, plodov, apod.). Existujúce smreky je do budúcnosti potrebné nahradiť voči klimatickým zmenám dostatočne odolnými druhmi ihličnanov, napr. borovica čierna, borovica lesná, jedľa kaukazská, apod.

4.4. Drobná architektúra a herné prvky :

Priestor doplnením prvkami drobnej architektúry získa na obytnosti a atraktivite. Novými prvkami budú tvaroslovne zaujímavé lavičky priame i kruhové, umelecké artefakty na kruhových odpočívadlách (vodné prvky alebo plastiky) a taktiež nové herné prvky pre deti i dospelých. Nové herné prvky detského ihriska (hojdacie zvieratá, hojdačky, preliezky, solitérny basketbalový kôš) a fitness prvky pre dospelých (hrazdy) oživia programovú náplň a zatraktívnia riešený priestor, podobne nový prvok petangového ihriska s možnosťou sledovania hry z lavičiek. Herné prvky detského ihriska i fitness prvky budú osadené v ploche pokrytej gumenými rohožami (rozmer 50x50 cm s hrúbkou zodpovedajúcou konkrétnemu hernému prvku a príslušnej STN, alternatívne umelým trávnikom). Programovú náplň oživí aj polyfunkčné ihrisko s gumovo-granulátovým povrchom (alternatívne s povrchom z umelého trávniká) určené pre menej hlučné športové hry (napr. floorbal, badminton, softenis, apod.). Odclonenie ihriska od okolia zabezpečia okrajové panely so sieťkou za priestorom bránok.

4.5. Terén : Návrh počíta s terénnymi úpravami len v polohách s existujúcimi pozostatkami pôvodných pieskovísk, ktoré budú zakryté terénnymi , mäkkou tvarovanými modeláciami. Na detskom ihrisku zároveň modelácia bude slúžiť ako oživenie pre pohyb detí a sánkovanie v zimných mesiacoch.

4.6 Prvky hospodárskeho zázemia : Klepače kobercov a sušiaci bielizne ostali zachované v nevyhnutnom rozsahu, avšak s tvaroslovne novými prvkami v polohách pri bočných fasádach blokov bez okien kvôli minimalizácii rušivých vplyvov týchto činností. Tieto prvky budú podobne ako stanoviská kontajnerov TKO v dláždenej ploche a v opticky odizolovaných a prevetrávaných polohách obklopené kompaktnými skupinami krov.

5. Starostlivosť o životné prostredie

Navrhované úpravy zelene nebudú mať žiaden negatívny vplyv na životné prostredie, ich realizáciou sa zvýši výtvarná a obytná hodnota riešeného územia a zlepšia sa psychohygienické a rekreačné podmienky pre užívateľov.

